

Kasvatustieteellisen esseen kirjoittaminen

Esseetä voidaan käyttää opintojakson suorittamiseen joko vaihtoehtoisena tai ainoana suoritustapana. Opintojakson kirjallisuus on otettava suoraan mukaan esseen kirjoittamiseen joko painottaen jotain teoksia tai siten, että teokset ovat samanvertaisia. Varmista aina opintojakson vastuupettajalta, mitä kirjallisuudesta ja esseestä on sovittu. Tieteellinen essee noudattaa aina tieteellistä kirjoituskäytäntöä eli lähdeviitteitä ja lähdeluettelointia.

Tieteellinen essee opintojakson suoritusmuotona voidaan nähdä pienoistutkielmana tai suppeana pohtivana kirjoituksena. Esseen aihetta on syytä käsitellä yksilöllisesti, persoonallisesti, perustellusti ja rajatusti. Esseen tyyliin kuuluu tieteellisen kirjoittamisen säännöt: johdonmukaisuus, lähdekirjallisuus sekä kielellisesti toimiva ulkoasu. Opiskelijan tulee esseessä hallita aiheen sisältö ja keskeiset käsitteet. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 268–269.)

Esseen pohjana ei ole varsinainen empiirinen aineisto, vaan sen tiedonmuodostuksen tehtävä perustuu ajattelun ja aikaisemman tiedon vuoropuheluun. Tutkimuksesta tai tutkimusartikkeleista essee eroaa siinä, että esseen ei tarvitse olla niin vakuuttavuuteen ja perusteluun pohjautuva kirjoitus kuin edellä mainitut. Tähän perustuu myös se, että esseessä sallitaan ja vaaditaan omaperäisyyttä ja spekulatiivisuutta aihetta sekä näkökulmia kohtaan. (Eskola 1995, 77–78.)

Essee tekstinä on (Hirsjärveä ym. 2007, 269–270 mukailleen)

1. Johdonmukainen: aihe ja teksti ovat linjassa annetun otsikon tai ohjeen mukaisesti.
  - o Otsikoi itse ja seuraa otsikon pohjalla olevaa kysymystä.
  - o Rajaa vain keskeinen aiheen sisältö esseesi käsittelyyn.
2. Merkityksellinen: kirjoittaja esittelee tekstillään taitonsa kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun.
  - o Käsittele valitsemaasi pientä osaa aiheesta perustellusti ja omaleimaisesti.
  - o Pohdi, mikä on olennaista.
3. Syvällisesti ymmärtävä: kirjoittamisen tavoitteena on muokkaava, pohtiva ja arvioiva tiedon rakentaminen.
  - o Välitä tieto omin sanoin ja anna esimerkkejä.
  - o Osoita omaa ajattelua viittaamalla ja soveltamalla toisilta opittua.
4. Jäsentynyt: kirjoittaja osoittaa ajatuksen loogisen kulun esseen sisällä.
  - o Jäsennä tekstiin asioiden suhteet: hierarkia, kausaliteetit, konteksti.
5. Tieteellinen: kirjoitustapa saa olla persoonallinen, mutta myös objektiivinen.
  - o Argumentoi uskottavasti eli ole neutraali ja asioita erittelevä.
  - o Perustele, siten kunnioitat lukijaasi.
  - o Vältä hyökkäämästä sellaisia kohtaan, jotka eivät tue omia näkemyksiä.
6. Yleistajuinen: kirjoittamisessa tekijä on noudattanut kielen ominaisia piirteitä.

- Pyri siihen, että esseesi on ytimekäs ja yleistajuisesti ymmärrettävissä.
- Viimeistele esseesi huolellisesti, jotta lukijan on helpompi seurata ajatuksen kulkuasi.

Ratkaisuja sisällön jäsentelyyn (Hirsjärvi ym. 2007, 40–41)

1. Aikajärjestys eli kronologinen järjestys: kirjoitetaan menneestä, nykyisestä ja tulevaisuudesta. Voi käyttää myös yhdessä muiden jäsenysten kanssa.
2. Paikallisuuden mukainen järjestys: kirjoitetaan, miten meillä ja miten muualla tai lähellä–kaukana -akselilla. Voi käyttää myös yhdessä muiden jäsenysten kanssa.
3. Luettelojäsenitys: kirjoitetaan yleisestä erityiseen tai tärkeysjärjestyksestä. Voi käyttää myös yhdessä muiden jäsenysten kanssa.
4. Temaattinen jäsenitys: kirjoitetaan samasta teemasta eri näkökulmien kautta.
5. Tutusta tuntemattomampaan tai yksinkertaisesta mutkikkaampaan -jäsenitys: kirjoitetaan yleinen kiinne kohta, josta asiaa lähdetään syventämään.
6. Dialektinen eli vastakkainasetteluun, vastakohtiin ja vertailuun perustuva jäsenitys: pyritään kirjoittamaan jännitteestä ja mielenkiintoisesta vertailusta tutkijoiden tai ilmiöiden kautta. Vertailussa tai vastakkainasettelussa tulee olla systemaattinen, edetä jäsenityneesti.
7. Syy–seuraus-jäsenitys tai ilmiö–syy-jäsenitys: kirjoitetaan tapahtumasta tai ilmiöstä ja sen seurauksista tai syistä.
8. Ongelma–ratkaisu-jäsenitys tai kysymys–vastaus-jäsenitys: tunnistetaan ongelma ja rajataan se. Kirjoitetaan pyrkien ymmärtämään ongelmaa, asettamaan tavoitteet ja etsitään erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja sekä arvioidaan valintojen seurauksia. Lopuksi suunnitellaan valitun ratkaisun toteuttaminen.

Tieteellisen esseen kirjoittamisprosessi on vaiheittainen ja perustuu omaan tyyliin. Esseen kirjoittamiseen tulee aina varata aikaa. Kirjoittamisessa voi käyttää apuna ajatuskarttaa jäsentelyssä tai kirjoittaa esseen eri osia vuorotellen ja täydentäen. Jokainen kirjoittaja etenee omalla tyylillään. Vältä tekemästä kappaleita, joissa on vain yksi virke, ja lukuja, joissa on vain yksi kappale. Pohdi siis jäsentely ja otsikointi osuvasti ja kattavasti.

Lue aina itse oma esseesi läpi ennen, kuin viet sen tarkastettavaksi ja arvioitavaksi opettajalle. Omalle tekstilleen ja tavoilleen kirjoittaa tulee nopeasti ja helposti sokeaksi. Esimerkiksi ulkopuolinen lukija huomaa ongelmat rakenteissa ja epäselvyydet sujuvuudessa usein helposti.

Esseen muoto ja rakenne

Esseen rakenne on retorinen. Keskustelua käydään rajatusta aiheesta ja johtopäätökset sidotaan esseen lopuksi johdannossa annettuun aiheeseen. Seuraavassa jäsennellään esseen rakennetta (Hirsjärveä ym. 2007, 270–272 mukailten).

Johdanto-osa

- Tulee olla tiivis ja houkutella lukemaan.

- Kuvaa käsiteltävän aiheen taustan ja osoittaa kysymyksen, jota pohditaan.
- Sisältää johtajatuksen, jossa rakennetaan esseiden perusidea, tarkoitus, näkökulma sekä aiheen rajaus.
- Ilmaisee kirjoittajan roolin suhteessa käsiteltävään aiheeseen.
- Vältä turhaa mutkittelua tai kiertelyä, esitä johtajatus ja vaikkapa esimerkki.

Käsittelyosa

- Esittelee tulkinnat aiheesta, aikaisemmat tutkimukset, ristiriidat ja todellisuuskuvat.
- Kertoo aiheen arvoista ja arvostamisesta sekä arvostuksen perusteluista.
- Arvioi toiminnan mahdollisuuksia tai suotavuutta.
- Vaatii arviointia ja kannanottoa, pohdiskelevaa ajattelua ja erittelyä sekä aiheen perustelua puolesta ja vastaan.

Yhteenveto-osa

- Argumentoi perustelujen pitävyyttä ja kritisoi väitteet sekä näkökulmat sekä vastaväitteet ja poikkeavat näkökulmat.
- Kertoo tärkeimmät perustelut omalla johtopäätökselle.
- Osoittaa kannanotto aiheeseen.
- Näyttää, että pohdinta on päättynyt lopputulemaan ja että pohdinta vastaa johdannossa esiteltyä kysymystä.

Essee kirjoitetaan selkeällä kirjainlajilla (esim. Calibri) koolla 12 ja rivivälillä 1,5. Kappaleet erotetaan tyhjällä rivillä tai yhden senttimetrin sisennyksellä (ei siis tyhjää riviä sisennettäessä). Tekstin molemmat reunat tasataan. Sivun marginaalit ovat samat joka suuntaan (esim. 2 cm). Esseiden ulkoasun ohjeet kannattaa tarkistaa opettajalta.

Kirjoittajan tulee aina noudattaa esseiden pituudesta annettuja ohjeita. Tieteellisen esseiden pituuden ohjeistus tarkoittaa tekstiosan sivumäärää, tämän lisäksi esseeseen tulee aina kansilehti, sisällysluettelo sekä lähdeluettelo. Kansilehteen tulee esseiden otsikko sekä perustiedot (yksikkö, pääaine, kurssi tai tehtävä, nimi, opiskelijanumero, päivämäärä). Sisällysluettelo otsikoidaan sanalla sisällys ja lähdeluettelo sanalla lähteet.

Lähdeviitteet sekä lähdeluettelo

Esseessä käytettyä kirjallisuutta tuodaan esiin epäsuorin tai suoraan lainauksin. Kirjoittaja voi referoida eli kirjoittaa omin sanoin toisen kirjoittajan ajatuksen tai ottaa toisen tekstistä suoran sitaatin. Suora sitaatti täytyy merkitä sisennyksellä ja kursivoituna, mikäli se on yli kahden tekstirivin mittainen. Jos sitaatti koskee alle virkkeen mittaista kokonaisuutta tai jotain jätetään pois, merkitse kahdella ajatusviivalla muutettu kohta (– –). Sitatit merkitään aina lainausmerkkeihin.

”Tämä on oikea muoto suoralle sitaatille. – – tällä kohdalla sitaattia on jätetty jotain merkitsemättä.”

Kirjoitettu viite on aina löydettävä lähdeluettelosta ja päinvastoin. Lähteiden ja viittauskäytännön pohjalla on vaatimus tiedon perusteltavuudesta. Kirjoittajan tulee ilmaista, mikä on hänen oma ajatuksensa ja mikä on lainattua ajattelua. Viite ohjaa lähdeluettelon kautta tiedon sijainnin alkuperälle, ja lukijan on lähdeluettelon perusteella mahdollista tarkistaa viittauksen ja tulkinnan asiallisuus. Viittausten määrästä näkee myös sen, mikä tekstissä on kirjoittajan omaa panosta ja mikä taas on toisen tuotannosta. Joskus kirjallisuuteen tutustuessa tulee eteen myös tekstejä, joita luetaan, mutta joihin ei viitata kirjoittaessa. Tällaisia teoksia ei sijoiteta lähdeluettelo.

Usein eri tieteenaloilta tai erilaisista taustoista tulevilta kirjoittajilta voidaan tunnistaa monenlaisia viittaus- ja lähdemerkintä käytäntöjä. Noudata aina niitä ohjeita, jotka annetaan erikseen opintojaksolla. On kuitenkin huomattava, että viitteissä ja lähdeluettelossa on syytä noudattaa aina samaa muotoa eli olla siis sisäisesti johdonmukainen omissa käytännöissään.

Kasvatustieteellisen esseen viittauskäytännöt sekä lähdeluettelon muoto määräytyvät Kasvatus-lehden ohjeiden mukaan. Sisältää myös oikeinkirjoitusohjeita.

<https://ktl.jyu.fi/ktl/julkaisut/kasvatus/ohjeita/laajat>

Lisää vinkkejä viittauskäytännöistä ja lähdeluettelosta sekä oikeinkirjoituksesta Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007 (tai uudempi). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Tässä muutamia esimerkkejä (Kasvatus-lehden sivuilta mukailten):

Viitteet

- Jos kirjoittajia on yksi tai kaksi, merkitään sukunimet aina joka viitteessä. Kaksi sukunimeä yhdistetään ja-sanalla tekstin seassa, suluissa taas &-merkillä.
Eskola (1995, 77–78)
TAI
(Eskola 1995, 77–78)
- Jos kirjoittajia on kolmesta viiteen, laitetaan ensimmäiseen viitteeseen esille kaikkien sukunimet joko tekstissä ja-sanalla tai &-merkillä suluissa. Seuraavat viitteet kirjoitetaan vain ensimmäisen sukunimen avulla ja ym.-merkinnällä. Jos kirjoittajia on kuusi tai yli, laitetaan kaikkiin viitteisiin vain ensimmäisen kirjoittajan sukunimi ja ym.-merkintä.
Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007) ensimmäisellä kerralla, mutta seuraavilla kerroilla Hirsjärvi ym. (2007).
TAI
(Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007) ja seuraavilla kerroilla (Hirsjärvi ym. 2007).
- Sivunumerot merkitään viitteeseen aina, jos on mahdollistaa kohdistaa ajatus yhdelle sivulle tai tiettyyn taulukkoon tai kuvioon.
- Jos viitataan useaan eri lähteeseen (eri tekijöiltä), merkitään lähteet aakkosjärjestyksessä ja erotetaan puolipisteellä. Mikäli on eri tekijöillä on samoja sukunimiä, erotetaan kirjoittajat toisistaan merkitsemällä myös etunimien kirjaimet.
(Lindblom-Ylänne & Nevgi 2003; Tynjälä 1999b)
- Jos on saman tekijän eri vuosina kirjoittamia teoksia, erotetaan vuosiluvut toisistaan pilkulla. Mikäli on samana vuonna tehtyä tuotantoa, erotetaan ne pienellä aakkosella vuosiluvun perässä (a, b, c jne.).
(Swain 2003, 2004) SEKÄ (Simola 2004a, 2004b)
- Jos teoksella ei ole tekijöitä, viitataan teoksen nimen tai julkaisuyhteisön nimellä.
(Opetushallitus 2004) TAI (Suomen tilastollinen vuosikirja 2000)

- Jos viite koskee vain yhtä virkettä, laitetaan viite virkkeen lopetusmerkin sisään. Jos viite koskee useaa edellistä virkettä eli tekstipätkää, laitetaan viite erikseen sulkuihin ja piste sulkujen sisään.

Lähdeluettelo

- Lähteet merkitään aakkosjärjestyksessä sukunimen mukaan sekä samannimisiltä aikajärjestyksessä.
- Kokoomateoksista tai lehdistä merkitään tekijän osuuden sivumäärä sivunumeroin.
- Lehdistä merkitään vuosikerta eli volyyymi ja sulkuihin vuosikerran numero, jos sivunumerointi alkaa joka numerossa alusta.
- Internet-lähteistä merkitään aina päivämäärä, jolloin asia on luettu tai tulostettu, sillä sivujen tiedot saattavat muuttua.
- Kustantajista merkitään kustannuspaikka ja kustantaja, ei painotietoja.

Malli lähdeluettelosta

Aaltola, J. & Suortamo, M. (toim.) 1995. Yliopisto-opetus. Korkeakoulupedagogiikan haasteita. Jyväskylä: PS-kustannus.

Deutsch, D. 1997. Todellisuuden rakenne. Suom. K. Pietiäinen. Helsinki: Terra Cognita.

Diamond, R. M. 2005. The institutional change agency: The expanding role of academic support centers. Teoksessa S.Chadwick-Blossey & D. R. Robertson (toim.) To improve the academy, Vol 23. Bolton, MA: Anker Publishing, 24–37.

Electronic reference formats recommended by the American Psychological Association. 2008. <http://www.apastyle.org/elecref.html>. Luettu 15.5.2008.

Heikkinen, H., Moilanen, P. & Rähä, P. (toim.) 1999. Opettajuutta rakentamassa. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytäntöjä 34.

Hilpelä, J. 2002. Kasvatuksen tutkijan eettinen vastuu. Kasvatus 33 (1), 74–84.

Ikonen, L. 2000. Ammattikorkeakoulusta asiantuntijaksi? Opiskelijoiden ajatuksia asiantuntijaksi kehittymisestä. Julkaisematon pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Lähteet

Eskola, J. 1995. Essee, lukupiiri, luentopäiväkirja, arvioiva selostus – kokemuksia vaihtoehtoisista opiskelu- ja suoritusmuodoista. Teoksessa P. Hakkarainen & L. Lestinen (toim.) Kokeilemalla laatua opettamiseen. Kokemuksia pedagogisista vaihtoehtoisista korkeakoulutuksessa. Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, 75–89.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.